

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών»

COM(2011) 813 final — 2011/0390 (CNS)

(2012/C 143/18)

Εισηγητής: ο κ. **Wolfgang GREIF**

Στις 12 Δεκεμβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 100, παράγραφος 2 και το άρθρο 304 της ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

«Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών»

COM(2011) 813 τελικό – 2011/0390 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Ιανουαρίου 2012.

Κατά την 478η σύνοδο ολομέλειάς της, της 22ας και 23ης Φεβρουαρίου 2012 (συνεδρίαση της 22ας Φεβρουαρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 11 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Αιτήματα και συστάσεις

1.1 Διανύουμε την τέταρτη χρονιά της χρηματοπιστωτικής κρίσης και οι προοπτικές της αγοράς εργασίας είναι όλο και πιο δυσμενείς σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί βαθύτατα ότι, στο πλαίσιο των πολιτικών προϋποθέσεων λιτότητας που επιβάλλονται επί του παρόντος στην ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης, είναι μάλλον ανέφικτη η επίτευξη των στόχων για την απασχόληση που έχουν καθοριστεί βάσει της προτεραιότητας για «ανάπτυξη χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς» της στρατηγικής της ΕΕ για την απασχόληση «Ευρώπη 2020». Με την ταυτόχρονη εφαρμογή προγραμμάτων λιτότητας στο σύνολο της ΕΕ υπάρχει ο κίνδυνος να επιταχυνθεί η αμοιβαία ενισχυόμενη καθοδική πορεία και να επιδεινωθούν περαιτέρω οι προοπτικές ανάπτυξης, γεγονός που θα έχει, με τη σειρά του, αρνητικές συνέπειες τόσο στην εγχώρια ζήτηση, που αποτελεί το τελευταίο στηρίγμα για την ανάκαμψη της οικονομίας, όσο και στη σταθεροποίηση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

1.2 Τα προσεχή έτη η Ευρώπη οδηγείται προς μια εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση όσον αφορά την απασχόληση. Συγκεκριμένες ομάδες πλήττονται δυσανάλογα σε σχέση με άλλες: οι νέοι, οι εργαζόμενοι με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, οι μακροχρόνια άνεργοι, όσοι έχουν μεταναστευτική καταγωγή, οι Ρομά, οι μόνοι γονείς. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση χρειάζονται άμεσα σωστά στοχευμένες ευρωπαϊκές και εθνικές επενδύσεις με υψηλό αντίκτυπο στην απασχόληση, που πρέπει να υλοποιηθούν με συντονισμένο τρόπο ώστε να αυξηθεί ο αντίκτυπος στην πολιτική απασχόλησης.

1.3 Λαμβανομένης υπόψη της επιδείνωσης της κατάστασης όσον αφορά την ανεργία των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, η ΕΟΚΕ διατυπώνει τις ακόλουθες πολιτικές συστάσεις που εστιάζονται στην απασχόληση, με στόχο την εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών για την απασχόληση:

— Ο στόχος σχετικά με την επίτευξη ενός συνολικού ποσοστού απασχόλησης σε όλη την ΕΕ θα πρέπει στο μέλλον να συμπλη-

ρωθεί με τον καθορισμό μετρήσιμων ενωσιακών στόχων για ειδικές ομάδες-στόχους όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας και κυρίως οι νέοι (καταπολέμηση της ανεργίας, βελτίωση της κατάστασης απασχόλησης). Η γενικότερη μετατόπιση της αρμοδιότητας για τη χάραξη στόχων της πολιτικής απασχόλησης στο επίπεδο των κρατών μελών δεν αποδείχθηκε μέχρι σήμερα αποτελεσματική.

— Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε έναν δείκτη που αφορά την ουσιαστική μείωση του ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (οι αποκαλούμενοι νέοι NEET).

— Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για την λεγόμενη «Εγγύηση για τους Νέους», σύμφωνα με την οποία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν σε όλους τους νέους εντός τεσσάρων μηνών μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης μια θέση εργασίας, συνέχιση της κατάρτισής τους ή συμμετοχή σε μέτρα ενεργοποίησης και ένταξης στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένα μέτρα για τον σκοπό αυτό.

— Για τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα δυσχερή κατάσταση στην αγορά εργασίας όσον αφορά την απασχόληση των νέων και τα οποία οφείλουν συγχρόνως να εκπληρώσουν αυστηρούς δημοσιονομικούς στόχους, πρέπει να εξασφαλιστεί ευκολότερη πρόσβαση σε κονδύλια της ΕΕ για την προώθηση μέτρων κατά την έννοια της «Εγγύησης για τους Νέους» (απλουστεύσεις σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των πόρων, συμπεριλαμβανομένης και της προσωρινής αναστολής της συγχρηματοδότησης από τα κράτη μέλη).

— Παρά την τεταμένη δημοσιονομική συγκυρία στα κράτη μέλη, πρέπει να διατηρηθούν και, όπου είναι αναγκαίο, να αυξηθούν οι πόροι που διατίθενται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για

την εκπαίδευση και την απασχόληση των νέων και των μακροχρόνια ανέργων. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να εξασφαλιστούν στον νέο χρηματοδοτικό προγραμματισμό μετά το 2014 επαρκή κονδύλια στο πλαίσιο του ΕΚΤ, καθώς και άλλων ευρωπαϊκών ταμείων για πρωτοβουλίες υπέρ των νέων.

- Σε όλες τις χώρες της ΕΕ θα πρέπει να επανεξεταστούν και, όπου είναι αναγκαίο, να βελτιωθούν οι προϋποθέσεις πρόσβασης σε παροχές στήριξης για τους άνεργους νέους και τους μακροχρόνια άνεργους που αναζητούν θέση εργασίας ή κατάρτισης. Συνιστάται η συμπεριληψη αντίστοιχων στόχων στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων.
- Όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας, η ΕΟΚΕ τάσσεται κατά των υπεραριθμών προσωρινών λύσεων που δεν προσφέρουν προοπτικές: Αντί να συμβιβαστούμε με την αβέβαιη απασχόληση και τις επισφαλείς συμβάσεις εργασίας, κρίνεται σκόπιμο να εφαρμοστούν μέτρα που εγγυώνται ότι η απασχόληση ορισμένου χρόνου και οι χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας που παρέχουν μειωμένη κοινωνική προστασία δεν θα καταστούν μόνιμο φαινόμενο για τους νέους.
- Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να αποδώσουν ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργία ενδιάμεσων αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, όπου, χάρη στην κρατική χρηματοδότηση, θα δημιουργείται ικανός αριθμός κατάλληλων θέσεων εργασίας προκειμένου να μπορούν οι μακροχρόνια άνεργοι να διατηρούν την επαφή τους με την εργασία και να βελτιώνουν τις δεξιότητές και τις γνώσεις τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο περιορίζεται ο αριθμός των εργαζόμενων φτωχών και τους παρέχεται η δυνατότητα πιο ήπιας μετάβασης στην κύρια αγορά εργασίας μετά την πάροδο της κρίσης.
- Σχετικά με την πρωτοβουλία της Επιτροπής για τις περιόδους πρακτικής άσκησης, η ΕΟΚΕ στηρίζει τη θέσπιση ενός σχετικού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Ποιότητας, για να προωθηθούν δυνατότητες ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης με δεσμευτικές συμβάσεις εργασίας. Το διπολικό σύστημα εκπαίδευσης που περιλαμβάνει την γενική και την επαγγελματική κατάρτιση εφαρμόζεται με επιτυχία εδώ και πολλά χρόνια σε ορισμένα κράτη μέλη και κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί η δυνατότητα μερικής εφαρμογής του σε άλλα κράτη.

2. Εισαγωγή

2.1 Στις 21 Οκτωβρίου 2010 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι οι νέες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση πρέπει να παραμείνουν αμετάβλητες έως το 2014, ώστε να εξασφαλιστεί η εστίαση στην εφαρμογή. Η επικαιροποίησή τους πρέπει να είναι αυστηρά περιορισμένη.

2.2 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ αξιοποιεί την ετήσια διαβούλευσή της, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 148, παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως ευκαιρία για να επανεξετάσει την εφαρμογή των προαναφερόμενων κατευθυντήριων γραμμών,

- προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσο μπορεί να προχωρήσει η επίτευξη των στόχων που έχουν οριστεί στο πλαίσιο των τρεχουσών τάσεων στις αγορές εργασίας και των πολιτικών προϋποθέσεων που επιβάλλονται επί του παρόντος στην ΕΕ για την επίλυση της κρίσης·
- εκτός αυτού, η ΕΟΚΕ θα εστιάσει την προσοχή της κυρίως στην επιδείνωση της κατάστασης όσον αφορά την ανεργία των νέων και των μακροχρόνια ανέργων και θα διατυπώσει σχετικές πολιτικές συστάσεις που είναι απολύτως αναγκαίες.

2.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το ότι στο τελικό κείμενο της απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση του 2010 συμπεριλήφθηκαν πολλές από τις προτάσεις της⁽¹⁾, επισημαίνει όμως ταυτόχρονα ότι δεν συνεκτιμήθηκαν άλλες ελλείψεις που είχε εντοπίσει. Ως εκ τούτου, επανέρχεται σε ορισμένες μείζονες παρατηρήσεις που διατύπωσε στη σχετική γνωμοδότησή της και οι οποίες εξακολουθούν να είναι άμεσα επίκαιρες. Συγκεκριμένα, διαπίστωσε μεταξύ άλλων:

- ότι, ενόψει της κρίσης, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν αντικατοπτρίζουν επαρκώς το γεγονός ότι ο αγώνας κατά της ανεργίας πρέπει να αποτελέσει ύψιστη προτεραιότητα·
- ότι οι νέες κατευθυντήριες γραμμές στηρίζονται σε μια σαφώς αποδυναμωμένη ευρωπαϊκή προσέγγιση, δεδομένου ότι, εκτός από λίγους ευρωπαϊκούς κεντρικούς στόχους, ο καθορισμός διατύπωση των στόχων για την πολιτική απασχόλησης επαφίεται πλήρως στα κράτη μέλη·
- ότι ο στόχος σχετικά με την επίτευξη ενός συνολικού ποσοστού απασχόλησης θα πρέπει να συμπληρωθεί με τον καθορισμό μετρήσιμων στόχων της ΕΕ για ειδικές ομάδες όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας και οι νέοι·
- ότι είναι απαραίτητο να καθοριστούν ενωσιακοί στόχοι, μεταξύ άλλων, και για την ισότητα των φύλων, την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, των επισφαλών από άποψη κοινωνικής προστασίας εργασιακών σχέσεων, της ανεργίας των νέων και της φτώχειας των παιδιών και των νέων·
- ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν περιέχουν καμία συγκεκριμένη παρατήρηση σχετικά με την ποιότητα της εργασίας.

2.4 Στην παρούσα γνωμοδότηση εξετάζονται αυτά τα σημεία υπό το πρίσμα των τάσεων που παρατηρούνται στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας στο πλαίσιο της σημερινής οικονομικής κρίσης.

3. Επιδείνωση της κατάστασης της απασχόλησης εν μέσω κρίσης

3.1 Η χρηματοπιστωτική κρίση εξελίχθηκε σε θεμελιώδη οικονομική και κοινωνική κρίση, καθώς και σε κρίση χρέους.⁽²⁾ Επίσημως επιβεβαιώνεται ότι η οικονομία της ΕΕ έχει παύσει να ανακάμπτει. Επίσης, οι προοπτικές της αγοράς εργασίας είναι όλο και πιο δυσμενείς⁽³⁾. Οι συνέπειες της κρίσης οξύνονται – όχι μόνο λόγω της οικονομικής κατάρρευσης σε πολλές χώρες της ΕΕ, αλλά πρωτίστως και επειδή οι περισσότερες κυβερνήσεις αντιδρούν στην επονομαζόμενη κρίση χρέους – η οποία οφείλεται, μεταξύ άλλων, στη μαζική

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 27ης Μαΐου 2010 για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών - Μέρος II των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών για την Ευρώπη 2020», εισηγητής: ο κ. GREIF, (ΕΕ C 21/66 της 21.1.2011).

⁽²⁾ Η ΕΟΚΕ έχει λάβει επανειλημμένα θέση σε πολλές γνωμοδοτήσεις σχετικά με τις επιπτώσεις της κρίσης και τα απαραίτητα βήματα που πρέπει να γίνουν για την αντιμετώπισή τους. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η δήλωση του Προέδρου της ΕΟΚΕ στη σύνοδο ολομέλειας του Δεκεμβρίου 2011· http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces20-2011_di_el.doc

⁽³⁾ Βλέπε σχετικά τις φθινοπωρινές προβλέψεις για την περίοδο 2011-2013 που δημοσίευσε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

απορρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών τα τελευταία χρόνια – με την επιβολή μιας άκαμπτης πολιτικής λιτότητας σε μια προσπάθεια καθήσυχασμού των χρηματοπιστωτικών αγορών. Σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ, στο πλαίσιο της εφαρμογής των νέων κανόνων οικονομικής διακυβέρνησης της ευρωζώνης, η μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων βρίσκεται στο επίκεντρο της σχεδιαζόμενης δημοσιονομικής εξυγίανσης μέσω εν μέρει σημαντικών περικοπών στις δημόσιες δαπάνες που στοχεύουν κυρίως στον περιορισμό των κοινωνικών δαπανών και των δημοσίων υπηρεσιών. ⁽⁴⁾ Αυτή η πολιτική περιορίζει τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας κυρίως των ατόμων που κατατάσσονται ήδη στις μειονεκτούσες ομάδες.

3.2 Σε αυτό το πλαίσιο, τα προσεχή έτη, η κατάσταση της απασχόλησης στην Ευρώπη θα είναι εξαιρετικά δύσκολη. Διανύουμε την τέταρτη χρονιά της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης και οι προοπτικές απασχόλησης εξακολουθούν να επιδεινώνονται. Παρά τα μέτρα στήριξης της οικονομίας που ελήφθησαν ως πρώτη αντίδραση στην κρίση, και παρά την οικονομική ανάκαμψη ορισμένων κρατών μελών, η **ανεργία** στην ΕΕ αυξήθηκε την περίοδο 2008-2011 από 6,9 % σε 9,4 %. ⁽⁵⁾

3.3 Ως εκ τούτου, σήμερα, περισσότεροι από 22 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ είναι άνεργοι, μολονότι καταγράφονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών της Ένωσης: το δεύτερο τρίμηνο του 2011 τα **ποσοστά ανεργίας** εκτεινόταν από λιγότερο του 5,5 % στην Αυστρία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες έως άνω του 14 % στην Ιρλανδία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και την Ελλάδα, ενώ άγγιξαν το 21 % στην Ισπανία. Οι νέοι πλήττονται πολύ περισσότερο από την ανεργία. Σε πολλές χώρες – όχι μόνο στη Νότια Ευρώπη – η κατάσταση επιδεινώθηκε ανησυχητικά: τα ποσοστά ανεργίας διπλασιάστηκαν σε χώρες όπως η Ισπανία, η Ιρλανδία, αλλά και η Δανία, όπου ήταν πολύ χαμηλά, ενώ στις χώρες της Βαλτικής τριπλασιάστηκαν μάλιστα: μείωση της ανεργίας σημειώθηκε μόνο στη Γερμανία και το Λουξεμβούργο μέχρι το 2010. Παρά την αύξηση της ανεργίας, σε ορισμένες χώρες καταγράφεται επίσης αύξηση του αριθμού των κενών θέσεων εργασίας. Εξαιτίας των δημογραφικών εξελίξεων καθώς και των συνεχιζόμενων διαρθρωτικών αλλαγών, αυτή η παράδοξη κατάσταση αναμένεται να οξυνθεί ακόμη περισσότερο τα επόμενα χρόνια.

- **Οι νέοι και οι εργαζόμενοι με χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης** επλήγησαν πολύ σοβαρά από την αυξανόμενη ανεργία κατά τη διάρκεια της κρίσης, με αμφότερες τις ομάδες να βρίσκονται σαφώς πάνω από τον μέσο όρο ήδη εκ των προτέρων.
- Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με χαμηλό **επίπεδο εκπαίδευσης** βρισκόταν στο 16,3 % το δεύτερο τρίμηνο του 2011, ενώ τα ποσοστά για τα άτομα με μέσο και υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης ήταν 8,6 % και 5,3 % αντιστοίχως.
- Τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν **τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες όλων των ηλικιακών ομάδων**. Το δεύτερο τρίμηνο του 2011 τα ποσοστά ανέρχονταν σε 9,4 % και 9,5 % αντιστοίχως. Η αύξηση ήταν ταχύτερη στους άνδρες κατά την πρώτη φάση της κρίσης, διότι οι ανδροκρατούμενοι τομείς επλήγησαν πιο σοβαρά (π.χ. οι τομείς της μεταποίησης

και των κατασκευών). Στη δεύτερη φάση της κρίσης τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών αυξήθηκαν ταχύτερα καθότι οι γυναικοκρατούμενοι τομείς (π.χ. οι υπηρεσίες, ο δημόσιος τομέας) άρχισαν να πλήττονται ιδιαίτερα λόγω των μέτρων λιτότητας που εφαρμόστηκαν.

- Οι μετανάστες εργαζόμενοι, τα ποσοστά ανεργίας των οποίων ήταν ήδη υψηλότερα από τον μέσο όρο πριν από την κρίση, επλήγησαν πολύ σοβαρά από την αύξηση της ανεργίας. Το ποσοστό ανεργίας τους ανέρχεται στο 16,3 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2011.
- Ύστερα από μια σημαντική αλλά προσωρινή μείωση, τα στατιστικά στοιχεία του ευρωπαϊκού μέσου όρου της **μακροχρόνιας ανεργίας** (>12 μήνες) επανήλθαν το δεύτερο τρίμηνο του 2011 – εξαιτίας της αύξησης του αριθμού των ανέργων – στα επίπεδα πριν από την κρίση, και άγγιξαν το 43 %. Σημαντικές αυξήσεις καταγράφηκαν σε σχέση με το 2008 στις χώρες που επλήγησαν σοβαρά από την κρίση (Ισπανία, Ιρλανδία, χώρες της Βαλτικής). Στο άμεσο μέλλον αυτή η κατηγορία θα διογκωθεί περαιτέρω καθότι θα προκύψει περίοδος στασιμότητας της ζήτησης στην αγορά εργασίας.

3.4 Δεδομένου ότι η **ανεργία των νέων** είχε λάβει ήδη πριν από την κρίση ανησυχητικές διαστάσεις, η ΕΟΚΕ επεσήμανε ότι αποτελεί πλέον ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας ⁽⁶⁾. Σε γενικές γραμμές, η ανεργία των νέων αυξήθηκε δραματικά και σήμερα ανέρχεται σχεδόν σε 21 % σε όλη την επικράτεια της ΕΕ. Περισσότεροι από 5 εκατομμύρια νέοι (15-24 ετών) δεν έχουν ούτε θέση εργασίας ούτε θέση μαθητείας, γεγονός που έχει πολύ σοβαρές συνέπειες σε ατομικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο: τρέχουσες εκτιμήσεις του του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας (EUROFOUND) καταδεικνύουν κόστος μεγαλύτερο των 100 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως, το οποίο απορρέει από τον αποκλεισμό των νέων από την αγορά εργασίας. ⁽⁷⁾ Στην Ελλάδα και στην Ισπανία πάνω από το 40 % των νέων είναι άνεργοι, ενώ στη Λετονία, στη Λιθουανία και στη Σλοβακία σχεδόν ο ένας στους τρεις νέους είναι άνεργος.

- Οι ανησυχίες σχετικά με την ανεργία των νέων επιβεβαιώνονται βάσει δύο δεικτών: του ποσοστού ανεργίας ⁽⁸⁾ και του ποσοστού νέων NEET (EEAK), τα οποία αμφότερα αυξήθηκαν. Ο δείκτης **NEET** παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθότι παρέχει μια επιγραμματική εικόνα της κατάστασης των νέων 15-24 ετών που βρίσκονται **εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης** (Not in Education, Employment or Training - NEET).
- Μεταξύ των κρατών μελών καταγράφονται σημαντικές διαφορές: οι καλύτερες επιδόσεις εντοπίζονται στη Δανία, στις Κάτω Χώρες, στη Σλοβενία και στην Αυστρία με ποσοστά κάτω του 7 %, ενώ οι χειρότερες επιδόσεις καταγράφηκαν στην Ιταλία και στη Βουλγαρία με τα ποσοστά να κυμαίνονται μεταξύ 19,1 % and 21,8 %. Ο μέσος όρος της ΕΕ-27 το 2010 ήταν 12,8 %. Η κρίση επιδείνωσε τα ποσοστά νέων NEET ιδίως στην Ισπανία, την Ιρλανδία, τη Λιθουανία, την Εσθονία και τη Λετονία.

⁽⁴⁾ Σχετικά με τις κοινωνικές συνέπειες της νέας οικονομικής διακυβέρνησης βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 22.2.2012 με θέμα «Κοινωνικές συνέπειες της νομοθεσίας για τη νέα οικονομική διακυβέρνηση» (εισηγήτρια: η κ. Bischoff, Βλέπε σελίδα 23 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

⁽⁵⁾ Εκτός αν ορίζεται διαφορετικά, τα στοιχεία βασίζονται στην έρευνα για το εργατικό δυναμικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (AKE): (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction) και αφορούν το δεύτερο τρίμηνο του 2011. Κατά κανόνα, τα στοιχεία αναφέρονται στην ηλικιακή ομάδα 15-64 ετών.

⁽⁶⁾ Βλ. κεφάλαιο 7 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ της 15ης Μαρτίου 2011 με θέμα «Νεολογία σε κίνηση», εισηγήτης: ο κ. TRANTINA, συνεισηγήτης: ο κ. MENDOZA CASTRO (ΕΕ. C 132/55 της 3.5.2011).

⁽⁷⁾ Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες εκτιμήσεις του Eurofound, το κόστος του αποκλεισμού των νέων από την αγορά εργασίας ανέρχεται στην ΕΕ σχεδόν σε 100 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

⁽⁸⁾ Λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός ενεργός πληθυσμός των νέων ούτως ώστε να περιοριστεί πιθανή στρέβλωση λόγω των υψηλών ποσοστών ανεργίας των νέων που βρίσκονται ακόμη στην εκπαίδευση.

— **Οι νέοι που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο** (ESL-Early School Leavers) συνιστούν άλλη μια κατηγορία που αντιμετωπίζει υψηλό κίνδυνο ανεργίας λόγω χαμηλής εκπαιδευτικής επίδοσης. Παρά το γεγονός ότι σε ορισμένες χώρες (π.χ. στην Ισπανία, την Πορτογαλία, την Εσθονία, τη Λετονία και το Ηνωμένο Βασίλειο) τα ποσοστά ESL μειώθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, το ποσοστό του ευρωπαϊκού μέσου όρου ανερχόταν το 2010 στο 14,1 % και βρισκόταν σαφώς πάνω από τον στόχο που καθορίζει η στρατηγική «Ευρώπη 2020» για κάτω από 10 %. ⁽⁹⁾ Οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι μεγάλες: στην Πορτογαλία και την Ισπανία τα ποσοστά υπερβαίνουν το 28 % και στη Μάλτα το ποσοστό των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο αγγίζει σχεδόν το 37 %, ενώ τα ποσοστά στη Σλοβακία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας και τη Σλοβενία κυμαίνονται κάτω του 5 %. ⁽¹⁰⁾

3.5 Αυτή η εξέλιξη στα ποσοστά ανεργίας αντανακλάται επίσης στο **ποσοστό απασχόλησης** που υποχώρησε σημαντικά κατά τη διάρκεια της κρίσης: ο ευρωπαϊκός μέσος όρος στα άτομα ηλικίας 20-64 ετών υποχώρησε από 70,5 % το δεύτερο τρίμηνο του 2008 σε 68,9 % το δεύτερο τρίμηνο του 2011. Ήδη όταν θεσπίστηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές το 2010, ήταν σαφές ότι θα χρειαστεί μια ολόκληρη δεκαετία για να ανακτηθούν οι άνω των 10 εκατομμυρίων θέσεις εργασίας που χάθηκαν από την έναρξη της κρίσης. Έκτοτε η κατάσταση δεν βελτιώθηκε σχεδόν καθόλου. Κατά μέσο όρο σε επίπεδο ΕΕ καταγράφεται ελάχιστη αύξηση της απασχόλησης μεταξύ του δεύτερου τριμήνου του 2010 και του αντίστοιχου τριμήνου του 2011· σε ορισμένες χώρες παρουσιάστηκαν το περασμένο έτος μεγάλες αυξήσεις (Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία και Μάλτα), ενώ σε άλλες τα ποσοστά απασχόλησης συνέχισαν την σαφή καθοδική τους πορεία (Ελλάδα, Βουλγαρία, Σλοβενία και Ρουμανία). Συνολικά, οι χώρες της Ένωσης εξακολουθούν να βρίσκονται πολύ μακριά από την επίτευξη του κεντρικού στόχου της στρατηγικής «ΕΕ 2020» για συνολικό ποσοστό απασχόλησης 75 % στην ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών ⁽¹¹⁾. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, οι νέοι όχι μόνον πλήττονται περισσότερο από την ανεργία αλλά αντιμετωπίζουν και την μεγαλύτερη υποχώρηση της απασχόλησης.

3.6 Η **μερική απασχόληση** συνέχισε να αυξάνεται σταδιακά κατά τη διάρκεια της κρίσης, επιβεβαιώνοντας τις εξελίξεις που καταγράφηκαν την περίοδο της στρατηγικής της Λισαβόνας. Λαμβανομένων υπόψη των αποκλίσεων μεταξύ των επιμέρους χωρών, ο μέσος όρος της μερικής απασχόλησης στην ΕΕ αυξήθηκε από το 17,6 % της συνολικής απασχόλησης το δεύτερο τρίμηνο του 2008 σε 18,8 % το δεύτερο τρίμηνο του 2011.

— **Οι γυναίκες** υπερεκπροσωπούνται σαφώς στην μερική απασχόληση με ποσοστό 31,6 % κατά μέσο όρο το δεύτερο τρίμηνο του 2011, σε σχέση με το αντίστοιχο των ανδρών να ανέρχεται σε 8,1 %.

— Η αύξηση της **μερικής απασχόλησης** έπληξε σε επίπεδο ΕΕ πολύ περισσότερο τους **νέους** εργαζόμενους απ' ό,τι τους εργαζόμενους σε κατ'έξοχήν παραγωγική ηλικία και τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας.

— Επίσης, η μερική απασχόληση αυξήθηκε πολύ περισσότερο **μεταξύ των εργαζομένων με το χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης**.

— Η επιβεβλημένη μερική απασχόληση σε περιόδους κρίσης παρέχει τη δυνατότητα στον εργαζόμενο να διατηρεί την επαφή του με την αγορά εργασίας και αποτελεί καλό σημείο εκκίνησης για τη μετάβαση σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης μετά την πάροδο της κρίσης.

— Κατά τη διάρκεια της κρίσης το μερίδιο της **ακούσιας μερικής απασχόλησης** ⁽¹²⁾ γνώρισε ωστόσο σημαντική αύξηση. Στις χώρες που επλήγησαν πιο σοβαρά από την κρίση (οι χώρες της Βαλτικής, η Ισπανία, η Ιρλανδία), τα ποσοστά της ακούσιας μερικής απασχόλησης σημείωσαν την περίοδο 2008-2010 μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με τον μέσο όρο. Για τις γυναίκες τα ποσοστά της ακούσιας μερικής απασχόλησης εξακολουθούν να είναι υψηλά σε πολλές χώρες λόγω της φροντίδας παιδιών ή ενηλίκων που αδυνατούν να εργαστούν.

3.7 Η **απασχόληση ορισμένου χρόνου** στην ΕΕ κορυφώθηκε στο 14,6 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2007. Στα στοιχεία της έρευνας για το εργατικό δυναμικό της ΕΕ συμπεριλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι μέσω γραφείων προσωρινής απασχόλησης σε αυτή την κατηγορία, εκτός και αν υπάρχει γραπτή σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου. ⁽¹³⁾ Καθότι οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου και μέσω γραφείων προσωρινής απασχόλησης επλήγησαν πολύ σοβαρά από την ανεργία την περίοδο της κρίσης, το αθροιστικό τους μερίδιο υποχώρησε κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2009 στο χαμηλό του 13,5 %. Ωστόσο, η πρόσφατη αύξηση σε 14,2 % το δεύτερο τρίμηνο του 2011 καταδεικνύει την τάση που υπάρχει να επαναπροσλαμβάνουν οι επιχειρήσεις εργαζόμενους με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, όπως επίσης να χρησιμοποιούν εργαζόμενους μέσω γραφείων προσωρινής απασχόλησης. Αυτό αντικατοπτρίζει κυρίως την έλλειψη εμπιστοσύνης εκ μέρους των εργοδοτών όσον αφορά την ανθεκτικότητα της ανάκαμψης και την προσπάθειά τους να αντεπεξέλθουν στην κατάσταση.

— Η **διακύμανση ανά χώρα** σε ό,τι αφορά την απασχόληση ορισμένου χρόνου είναι αξιοσημείωτη: – κάτω από 5 % σε ορισμένα κράτη μέλη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπως η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Λιθουανία και η Εσθονία, σε αντίθεση με την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Πολωνία, όπου καταγράφονται ποσοστά της τάξης του 23-27 %.

— Οι νέοι εργαζόμενοι (ηλικίας 15-24 ετών) είναι πολύ πιο πιθανό να καλύπτουν θέση απασχόλησης ορισμένου χρόνου (42,2 % το 2010). Το φαινόμενο αυτό απαντάται σε όλες σχεδόν τις χώρες. Αποτελεί πλέον σε πολλούς κλάδους σχεδόν συνηθισμένο φαινόμενο να συνάπτουν νέοι εργαζόμενοι καταρχάς **σύμβαση ορισμένου χρόνου**. Αυτό σπανίως συμβαίνει εθελούσια και συνιστά μια από τις εξηγήσεις για την σοβαρή επιδείνωση της κατάστασης των νέων στην αγορά εργασίας κατά τη διάρκεια της κρίσης.

— Επιπλέον, περίπου 20 % των εργαζομένων **χαμηλής κατάρτισης** καταλαμβάνει θέσεις απασχόλησης ορισμένου χρόνου, ποσοστό πολύ υψηλότερο απ' ό,τι τα αντίστοιχα ποσοστά για τους εργαζόμενους με μέσο ή υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης (περίπου 12 %-13 %).

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_el.htm

⁽¹⁰⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/introduction>

⁽¹¹⁾ Βλέπε EMCO/28/130911/EN-rev3, σ. 27 κ.εξ.

⁽¹²⁾ Η ακούσια μερική απασχόληση ορίζεται ως εξής: «αδυναμία εύρεσης θέσης πλήρους απασχόλησης».

⁽¹³⁾ Συνιστάται, μελλοντικά, η Eurostat να υποβάλλει χωριστά αριθμητικά στοιχεία για τους εργαζόμενους ορισμένου χρόνου και τους εργαζόμενους μέσω γραφείων προσωρινής απασχόλησης.

— Το μερίδιο της **ακούσιας απασχόλησης ορισμένου χρόνου** αυξήθηκε κατά 2 % περίπου μεταξύ 2008 και 2010, ιδίως στη Λιθουανία και στην Ιρλανδία, δύο από τις χώρες που επλήγησαν σοβαρότερα από την κρίση, αλλά και στην Τσεχική Δημοκρατία, στη Δανία και στη Μεγάλη Βρετανία.

3.8 Φτωχοί εργαζόμενοι: Τα στοιχεία της Eurostat για το 2009 καταδεικνύουν ότι οι εργαζόμενοι προσωρινής και ορισμένου χρόνου απασχόλησης, αλλά επίσης οι νέοι και οι μόνοι γονείς έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να ανήκουν στην κατηγορία των «φτωχών εργαζομένων» απ' ό,τι οι μόνιμοι εργαζόμενοι ή οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης.

— **Ο κίνδυνος της φτώχειας των εργαζομένων** είναι σαφώς πολύ μεγαλύτερος για τους **νέους** (18-24 ετών)⁽¹⁴⁾, σε σχέση με την ηλικιακή ομάδα 25-64 του μέσου πληθυσμού, και αυτό σε πολλές χώρες της Ένωσης.

— Ομοίως, **οι μόνοι γονείς** που συχνά είναι αναγκασμένοι να εργάζονται με μερική απασχόληση και οι εργαζόμενοι χαμηλής εξειδίκευσης πλήττονται δυσανάλογα από την προσωρινή και την μερική απασχόληση, ενώ υπερεκπροσωπούνται σημαντικά στις χαμηλά αμειβόμενες θέσεις πλήρους απασχόλησης· αυτό αντανακλάται σε υψηλότερα **ποσοστά φτωχών εργαζομένων**.

4. Οι πολιτικές λιτότητας σε ολόκληρη την ΕΕ επιδεινώνουν την κατάσταση στην αγορά εργασίας και δυσχεραίνουν την επίτευξη των στόχων της πολιτικής απασχόλησης

4.1 Με την ταυτόχρονη εφαρμογή προγραμμάτων λιτότητας στο σύνολο της ΕΕ θα ενδέχεται να επιταχυνθεί η αμοιβαία ενισχυόμενη καθοδική πορεία και οι προοπτικές ανάπτυξης ενδέχεται να θα επιδεινωθούν περαιτέρω. Επειδή ορισμένες χώρες δεν δίνουν τη δέουσα προσοχή στις αναγκαίες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και δεν διανοίγονται νέες προοπτικές ανάπτυξης, οι περικοπές δαπανών έχουν αρνητικές συνέπειες στην εγχώρια ζήτηση που αποτελεί το τελευταίο στήριγμα για την ανάκαμψη της οικονομίας και συνεπάγονται μείωση των φορολογικών εσόδων και αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Υπάρχει κίνδυνος περαιτέρω αύξησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, γεγονός που μπορεί να ενισχύσει την αδυναμία αντίδρασης όλο και περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής. Αυτή η πορεία, δηλαδή, η δημοσιονομική εξυγίανση ως επί το πλείστον μέσω μέτρων λιτότητας, δεν είναι απλώς αμφιλεγόμενη από κοινωνική άποψη, αλλά υπονομεύει και την προοπτική μιας βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί βαθύτατα ότι με αυτά τα μέτρα δεν μπορεί να ξεπεραστεί η κρίση και επίσης ότι θα είναι ανέφικτη η επίτευξη των στόχων που έχουν καθοριστεί στη στρατηγική της ΕΕ για την απασχόληση.

4.2 Επομένως, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της σχετικά με ένα νέο Ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας της τάξης του 2 % του ΑΕγχΠ, το οποίο θα έχει ισχυρό αντίκτυπο στην πολιτική για την αγορά εργασίας⁽¹⁵⁾. Παράλληλα με πρόσθετες εθνικές επενδύσεις που πρέπει να υλοποιηθούν με συντονισμένο

τρόπο ώστε να αυξηθεί ο αντίκτυπος στην πολιτική απασχόλησης, κρίνεται απαραίτητο να καθοριστούν ευρωπαϊκά επενδυτικά σχέδια. Οι προγραμματισμένες δαπάνες, σε ποσοστό περίπου 1 % πρέπει να καλύψουν επενδύσεις με υψηλό αντίκτυπο στην απασχόληση και, επιπροσθέτως, να διοχετευτούν συγκεκριμένα σε μέτρα υπέρ της πολιτικής για την αγορά εργασίας, τα οποία, ανάλογα με την κατάσταση των τοπικών αγορών εργασίας, μπορούν να λάβουν διαφορετική μορφή.

4.3 Οι πόροι του κρατικού προϋπολογισμού δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται για οιονδήποτε σκοπό, ήτοι από τη διάσωση τραπεζών και τις αυξήσεις στις κοινωνικές δαπάνες και καινοτόμες επενδύσεις μέχρι τη στήριξη επιχειρήσεων. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, στο πλαίσιο της ευφύους δημοσιονομικής εξυγίανσης, πέρα από τις περικοπές δαπανών, οι οποίες πρέπει να είναι κοινωνικά αποδεκτές, είναι επίσης απολύτως αναπόφευκτη η αναζήτηση νέων πηγών εσόδων. Ειδικότερα, ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναγκαία η ενίσχυση της βάσης φορολογικών εσόδων των κρατών μελών. Περαιτέρω, κρίνεται απαραίτητη μια γενική αναθεώρηση ολόκληρου του φορολογικού συστήματος, στο πλαίσιο της οποίας θα εξετασθεί και το ζήτημα της δίκαιης κατανομής διαφόρων ειδών εισοδημάτων και περιουσιακών αγαθών. Αυτό πρέπει να συμβεί ταυτόχρονα με την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ευστοχίας των δημοσίων δαπανών.

4.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα μέτρα λιτότητας δεν θα πρέπει να ενισχύσουν τον κίνδυνο φτώχειας, ούτε να διευρύνουν περαιτέρω τις ανισότητες που έχουν ήδη αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Σε ό,τι αφορά τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της κρίσης, πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να δοθεί προσοχή ούτως ώστε αυτά να μην αντιβαίνουν στον στόχο τόνωσης της ζήτησης και της απασχόλησης κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της κρίσης, καθώς και στο στόχο της μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να διασφαλίσουν ότι τα ληφθέντα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και του δημόσιου χρέους δεν θέτουν σε κίνδυνο τις δημόσιες επενδύσεις υπέρ της πολιτικής απασχόλησης ούτε υπονομεύουν τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση. Η ΕΟΚΕ ζητά να διενεργηθούν αποτελεσματικές αξιολογήσεις των κοινωνικών επιπτώσεων, προκειμένου να εξεταστεί πώς μπορεί να υλοποιηθεί ο στόχος της ΕΕ, ο οποίος προβλέπει την έξοδο από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων έως το 2020.

4.5 Τα μέτρα λιτότητας πλήττουν καταρχάς πιο σοβαρά εκείνους που εξαρτώνται από τις κρατικές κοινωνικές παροχές, συμπεριλαμβανομένων όσων εργάζονται σε επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης, και άλλες μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας. Κατά κανόνα, τα άτομα που πλήττονται ισχυρότερα από την ανεργία είναι εκείνα που έχουν δύσκολη και περιορισμένη πρόσβαση σε παροχές στήριξης του εισοδήματος. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να δημιουργηθούν επαρκή, αποτελεσματικά και βιώσιμα δίκτυα κοινωνικής προστασίας με ξεχωριστή έμφαση στις πλέον πληττόμενες και μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας (μεταξύ άλλων οι νέοι, οι μετανάστες, οι Ρομά, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι μόνοι γονείς, τα άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης).

4.6 Όσον αφορά τις προκλήσεις που συνεπάγεται η γήρανση του πληθυσμού στην Ευρώπη για την αγορά εργασίας, η ΕΟΚΕ εξέδωσε πρόσφατα σχετική γνωμοδότηση στην οποία επισημαίνει ότι η πιο αποτελεσματική στρατηγική για τη διαχείριση του γηράσκοντος πληθυσμού της Ευρώπης είναι η όσο το δυνατό πληρέστερη αξιοποίηση του διαθέσιμου δυναμικού απασχόλησης. Αυτό

⁽¹⁴⁾ Λιγότερο από 60 % του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος των νοικοκυριών.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε παράγραφο 3.1 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ της 11ης Ιουνίου 2009 με θέμα «Αποτελέσματα της Συνόδου Κορυφής για την απασχόληση», εισηγητής: ο κ. GREIF (ΕΕ. C 306/70 της 16.12.2009).

μπορεί να επιτευχθεί μόνο με μια στοχευμένη αναπτυξιακή πολιτική και την εφαρμογή μιας πολιτικής που θα προσφέρει δυνατότητες συμμετοχής. Η πολιτική αυτή συμπεριλαμβάνει τη διαμόρφωση του κόσμου της εργασίας με τρόπο που να ταιριάζει στους ηλικιωμένους, την επέκταση της εκπαίδευσης και κατάρτισης, τη δημιουργία παραγωγικών και υψηλής ποιότητας θέσεων εργασίας, την εξασφάλιση αποτελεσματικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και εκτεταμένα μέτρα για τον συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής κ.ά. ⁽¹⁶⁾ Επιπλέον, θα πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες που προσφέρει η αποκαλούμενη «οικονομία των προεσβυτέρων» ή «αργυρή οικονομία».

5. Αιτήματα και συστάσεις σχετικά με την απασχόληση των νέων και των μακροχρόνια ανέργων

5.1 Καθορισμός φιλόδοξων στόχων της ΕΕ για την απασχόληση των νέων

5.1.1 Στις υφιστάμενες κατευθυντήριες γραμμές υπάρχει ένας δείκτης που αφορά τη μείωση του ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (NEET). Μολονότι τα κράτη μέλη διαφοροποίησαν τα μέτρα τους ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υποομάδων των νέων NEET, αποδίδοντας ξεχωριστή έμφαση στις μειονεκτούσες ομάδες ⁽¹⁷⁾, εντούτοις, εξακολουθούν να απουσιάζουν συγκεκριμένοι στόχοι για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και τη βελτίωση της κατάστασης απασχόλησής τους. **Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της ότι αυτό το βασικό θέμα πρέπει να τονιστεί περισσότερο στις κατευθυντήριες γραμμές, κυρίως μέσω της προσθήκης μετρήσιμων ευρωπαϊκών στόχων για την απασχόληση των νέων: ειδικότερα 1) ένας στόχος για σημαντική μείωση της ανεργίας των νέων, καθώς και 2) καθορισμός ανώτατης προθεσμίας 4 μηνών για την είσοδο στον ενεργό βίο νέων που αναζητούν εργασία ή θέση μαθητείας.** Σε κάθε περίπτωση, η ανάθεση του καθορισμού ειδικών στόχων υπέρ της απασχόλησης των νέων στα κράτη μέλη δεν αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική, καθώς μερικές μόνο χώρες συμπεριέλαβαν αντίστοιχους στόχους στα εθνικά τους προγράμματα μεταρρυθμίσεων ⁽¹⁸⁾.

5.2 Συνεκτική εφαρμογή από τα κράτη μέλη της «Εγγύησης για τους Νέους» στην κατηγορία των νέων NEET

5.2.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το αίτημά της, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν σε όλους τους νέους εντός τεσσάρων μηνών μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής τους εκπαίδευσης μια θέση εργασίας, συνέχιση της κατάρτισής τους ή συμμετοχή σε μέτρα ενεργοποίησης και ένταξης στην αγορά εργασίας, συμπεριλήφθηκε στην εμβληματική πρωτοβουλία «Νεολαία σε κίνηση» με τη μορφή μιας προτεινόμενης «Εγγύησης για τους Νέους» ⁽¹⁹⁾. **Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται πλήρως το αίτημα της Επιτροπής, η οποία ζητεί από τα κράτη μέλη να εντοπίσουν άμεσα τα εμπόδια σε αυτόν τον τομέα και, για την άρση τους, να καθορίσουν συγκεκριμένα μέτρα στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων.**

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13ης Ιουλίου 2011 με θέμα «Το μέλλον της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας – αναζήτηση μιας αποτελεσματικής αντίδρασης στη δημογραφική εξέλιξη», εισηγητής: ο κ. GREIF (ΕΕ C 318/1 της 29.10.2011).

⁽¹⁷⁾ «Young People and NEETs in Europe: first findings» (Οι νέοι και οι νέοι NEET στην Ευρώπη: τα πρώτα πορίσματα) – EUROFOUND – EF1172EN <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/72/en/1/EF1172EN.pdf>

⁽¹⁸⁾ Τέσσερις μόνο χώρες (Βέλγιο, Τσεχία, Βουλγαρία, Εσθονία) καθόρισαν στα εθνικά μεταρρυθμιστικά τους προγράμματα το 2011 εθνικούς στόχους για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων.

⁽¹⁹⁾ «Νεολαία σε κίνηση» COM(2010) 477, κεφάλαιο 5.4

ων. Προς τούτο, θα χρειαστεί να ενισχυθεί δραστικά σε πολλές χώρες η ειδική στήριξη που παρέχουν οι εθνικές υπηρεσίες απασχόλησης και, στο πλαίσιο αυτό, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις μειονεκτούσες ομάδες (κυρίως σε όσους έχουν μεταναστευτική καταγωγή και σε Ρομά)

5.2.2 Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη καλούνται, επίσης, να υλοποιήσουν αποτελεσματικά τις προτεραιότητες που συμφωνήθηκαν γενικά στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και στον τομέα των νέων, όπως επίσης να καθορίσουν αντίστοιχους φιλόδοξους στόχους και απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, ισορροπημένων μέτρων για την ενίσχυση της ευελιξίας και της ασφάλειας, την προώθηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, τη δημιουργία ενδεδειγμένων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης προκειμένου να εξασφαλιστεί η μετάβαση στην αγορά εργασίας, καθώς και για την προαγωγή της επιχειρηματικότητας και του κατάλληλου πλαισίου με στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως στις ΜΜΕ.

5.3 Αυξημένη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και ευκολότερη πρόσβαση σε ενωσιακά κονδύλια για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας

5.3.1 Για τη βραχυπρόθεσμη μείωση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας, η ΕΟΚΕ επιμένει στη λήψη ειδικών μέτρων στους τομείς της κοινωνικής, εκπαιδευτικής και εργασιακής πολιτικής, ιδίως σε περιόδους τεταμένης δημοσιονομικής συγκυρίας. Στην τρέχουσα πρωτοβουλία της «Ευκαιρίες για τους νέους» ⁽²⁰⁾ η Επιτροπή σημειώνει ότι είναι απαραίτητη η παροχή ταχείας και μη γραφειοκρατικής στήριξης κυρίως στις χώρες που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία των νέων ⁽²¹⁾. **Για τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα δυσχερή κατάσταση στην αγορά εργασίας όσον αφορά την απασχόληση των νέων και υψηλά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, τα οποία οφείλουν συγχρόνως να εκπληρώσουν επί του παρόντος αυστηρούς δημοσιονομικούς στόχους πρέπει να εξασφαλιστεί ευκολότερη πρόσβαση σε κονδύλια της ΕΕ ιδιαίτερα για την προώθηση μέτρων κατά την έννοια της «Εγγύησης για τους Νέους», καθώς και επενδύσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.** Είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν ρεαλιστικές και ευέλικτες διαδικασίες και απλουστεύσεις στη διοίκηση σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των πόρων, συμπεριλαμβανομένης και της προσωρινής αναστολής της συγχρηματοδότησης από τα κράτη μέλη για τις παρεμβάσεις του ΕΚΤ καθώς και άλλων ευρωπαϊκών ταμείων.

5.4 Επαρκή μέσα για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας στον νέο προϋπολογισμό της ΕΕ

5.4.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη τονίσει πόσο σημαντικό είναι, παρά την επανεξέταση των δημοσιονομικών προτεραιοτήτων την οποία επέβαλε η οικονομική κρίση σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, να διατηρηθούν και, όπου είναι αναγκαίο, να αυξηθούν οι πόροι που διατίθενται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση των νέων και των μακροχρόνια ανέργων ⁽²²⁾. **Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ ζητεί, στον νέο**

⁽²⁰⁾ Βλέπε τις σχετικές προτάσεις της Επιτροπής στην τρέχουσα «Πρωτοβουλία 'Ευκαιρίες για τους νέους'» COM(2011)933

⁽²¹⁾ Στην κατευθυντήρια γραμμή 7, απόφαση του Συμβουλίου 2010/707/EU

⁽²²⁾ Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 15ης Μαρτίου 2011 με θέμα ««Νεολαία σε κίνηση»» (ΕΕ 132/55 της 3.5.2011), κεφάλαιο 8, και τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 14ης Ιουλίου 2011 με θέμα «Η κρίση, η εκπαίδευση και η αγορά εργασίας», εισηγητής: ο κ. SOARES (ΕΕ C 318/50 της 29.10.2011).

χρηματοδοτικό προγραμματισμό μετά το 2014, να εξασφαλιστούν επαρκή κονδύλια στο πλαίσιο του ΕΚΤ για πρωτοβουλίες υπέρ των νέων και των μακροχρόνια ανέργων.⁽²³⁾ Εκτός αυτού, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει επίσης να εξεταστεί, μεταξύ άλλων, πώς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα άλλα ταμεία της ΕΕ για δράσεις με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας.

5.5 Βελτίωση της πρόσβασης των νέων και των μακροχρόνια ανέργων σε παροχές στήριξης σε περίπτωση ανεργίας

5.5.1 Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και το επίπεδο αυτών των παροχών όχι μόνον για τους νέους. Στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση τα κράτη μέλη ορθώς καλούνται να προσαρμόσουν τα συστήματά τους κοινωνικής ασφάλισης, ούτως ώστε να αποφευχθούν τυχόν κενά όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση στο πλαίσιο πιο ευέλικτων αγορών εργασίας. Αυτό αφορά όλες τις ηλικιακές ομάδες στον ίδιο βαθμό. Εντούτοις, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, δεν εξετάστηκε επαρκώς μέχρι σήμερα η εξαιρετικά περιορισμένη πρόσβαση των νέων σε παροχές στήριξης σε περίπτωση ανεργίας που διαπιστώνεται στα περισσότερα κράτη μέλη⁽²⁴⁾. Την περίοδο της κρίσης, ορισμένες χώρες βελτίωσαν, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, την πρόσβαση σε επιδόματα ανεργίας για μειονεκτούσες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των νέων. Τα μέτρα αυτά, όμως, ήταν περιορισμένης χρονικής διάρκειας και κινδυνεύουν να ανακληθούν στο πλαίσιο προγραμματισμένων μέτρων λιτότητας.

5.5.2 Η ΕΟΚΕ ζητεί, να επανεξεταστούν και, όπου είναι αναγκαίο, να βελτιωθούν σε όλα τα κράτη μέλη, οι προϋποθέσεις πρόσβασης σε παροχές στήριξης για τους άνεργους νέους και τους μακροχρόνια άνεργους που είναι πρόθυμοι να εργαστούν και αναζητούν θέση εργασίας ή κατάρτισης. Συνιστάται επίσης η συμπερίληψη των αντίστοιχων στόχων στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων. Αυτό θα μπορούσε να συμβάλει καθοριστικά στη βελτίωση της επισφαλούς κατάστασης που αντιμετωπίζουν πολλοί νέοι κατά την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

5.6 Καταπολέμηση της επισφαλούς απασχόλησης και των άτυπων μορφών εργασίας στον χώρο της μαθητείας και στις περιόδους πρακτικής άσκησης

5.6.1 Στην ηλικιακή ομάδα των νέων 15 έως 24 ετών δεν είναι μόνο το ποσοστό της ανεργίας διπλάσιο σε σχέση με το αντίστοιχο των ενηλίκων, αλλά και η αναλογία των επισφαλών συνθηκών εργασίας (σε ορισμένες χώρες υπερβαίνει το 60 %), η αύξηση των άτυπων περιόδων μαθητείας και πρακτικής άσκησης (κυρίως στις χώρες της Νότιας Ευρώπης⁽²⁵⁾), καθώς και οι θέσεις απασχόλησης χαμη-

λότερου επιπέδου από την αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση. Όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας, η ΕΟΚΕ τάσσεται κατά των υπερρίθμων προσωρινών λύσεων που δεν προσφέρουν προοπτικές: Αντί να συμβιβαστούμε με την αβέβαιη απασχόληση και τις επισφαλείς συμβάσεις εργασίας, κρίνεται σκόπιμο να εφαρμοστούν μέτρα που εγγυώνται ότι η απασχόληση ορισμένου χρόνου και οι χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας που παρέχουν χαμηλής ποιότητας κοινωνική προστασία δεν θα καταστούν μόνιμο φαινόμενο για τους νέους.

5.6.2 Η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει τις παρατηρήσεις της σε πολλές γνωμοδότησης σχετικά με τα πεδία όπου είναι αναγκαία η ανάληψη δράσης όσον αφορά την προσαρμογή στους τομείς της κατάρτισης και των προσόντων ώστε να εξασφαλιστεί ότι, μεταξύ άλλων, οι νέοι αποκτούν την κατάρτιση για την οποία υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας.⁽²⁶⁾ Για να αντιμετωπιστούν οι αναντιστοιχίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, που οφείλονται, μεταξύ άλλων, σε ανεπάρκεια δεξιοτήτων, περιορισμένη γεωγραφική κινητικότητα ή ανεπάρκεια αμοιβών σε όλους τους οικονομικούς κλάδους,⁽²⁷⁾ τα ιδρύματα κατάρτισης καλούνται να προσαρμόσουν τα αναλυτικά τους προγράμματα σπουδών στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, οι εργοδότες να επεκτείνουν τους διαύλους τους για την πρόσληψη νέων εργαζομένων και οι αρχές να επενδύσουν σε ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας. Αλλά και οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι οφείλουν να μεριμνούν για τις μελλοντικές τους προοπτικές απασχόλησης.

5.6.3 Σχετικά με την πρωτοβουλία της Επιτροπής για τις περιόδους πρακτικής άσκησης, η ΕΟΚΕ στηρίζει τη θέσπιση ενός σχετικού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Ποιότητας στο οποίο θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να συμμετάσχουν και οι επιχειρήσεις, ώστε να μπορούν να προσφέρουν δυνατότητες ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης με αμοιβαία δεσμευτικές συμβάσεις εργασίας, ιδίως για νέους χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου. Το διπολικό σύστημα εκπαίδευσης που περιλαμβάνει την γενική και την επαγγελματική κατάρτιση έχει αποδώσει θετικά αποτελέσματα σε πολλές χώρες και κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί η δυνατότητα μερικής εφαρμογής του σε άλλα κράτη.

5.7 Βασικές αρχές για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων

5.7.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων σύμφωνα με τις ακόλουθες βασικές αρχές: βελτίωση της απασχολησιμότητας των νέων με τη μεταρρύθμιση των συστημάτων γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, ώστε τα προσόντα να αντιστοιχούν περισσότερο στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, περιλαμβανομένων των εταιρικών σχέσεων μεταξύ των σχολείων, της οικονομίας και των κοινωνικών εταίρων ενεργά μέτρα για την αγορά εργασίας, στα οποία περιλαμβάνονται η μεγαλύτερη υποστήριξη και περισσότερα κίνητρα για τους νέους ώστε να δέχονται μία θέση εργασίας· εξέταση του αντικτύπου της νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης και την προστασία από την απόλυση· υποστήριξη της επιχειρηματικότητας των νέων.

⁽²³⁾ Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί να διατεθεί ποσοστό τουλάχιστον 40 % των πόρων του ΕΚΤ για την προώθηση της απασχόλησης, καθώς και της επαγγελματικής κινητικότητας, ενέργεια που θα επιτρέψει να τεθούν στο επίκεντρο πολλών νέων σχεδίων μέτρα υπέρ της νεολαίας. Βλέπε σχετικά γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα "Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο", Βλέπε σελίδα 82 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας, Εισηγητής: ο κ. VERBOVEN, Συνοσηγητής: ο κ. CABRA DE LUNA παράγραφοι 1.5 και 4.1.2.

⁽²⁴⁾ Στοιχεία της έρευνας για το εργατικό δυναμικό (ΕΕΔ) της Eurostat καταδεικνύουν ότι, κατά μέσο όρο στην ΕΕ-27, οι νέοι (ηλικίας 15-24 ετών) έχουν τρεις φορές λιγότερες πιθανότητες πρόσβασης σε επιδόματα ανεργίας απ'ότι άλλες ομάδες· κατά την περίοδο της κρίσης δεν διαπιστώθηκε καμία βιώσιμη βελτίωση.

⁽²⁵⁾ Το πρόβλημα αυτό δεν αφορά τόσο τις βορειοευρωπαϊκές χώρες που διαθέτουν πολυετή εμπειρία στις ρυθμισμένες σχέσεις εργασίας μεταξύ ασκούμενων, ιδρυμάτων κατάρτισης και εργοδοτών. Το ίδιο ισχύει και για τις χώρες που διαθέτουν ένα εδραιωμένο και καλά ανεπτυγμένο διπολικό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης (Γερμανία, Αυστρία).

⁽²⁶⁾ Βλέπε την υπό κατάρτιση γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εκσυγχρονισμός των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης» (ΕΕ C XX της XX)· τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 18.1.2012 με θέμα «Απασχόληση των νέων, τεχνικές δεξιότητες και κινητικότητα» (ΕΕ C 68/11 της 6.3.2012), Εισηγητής: η κ. Dorthe Andersen και τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 19.1.2012 με θέμα «Επιδίωξη ελκυστικότερης μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» (ΕΕ C 68/1 της 6.3.2012), Εισηγητής: Η κ. Vladimíra Drbalová.

⁽²⁷⁾ Βλέπε την ανακοίνωση COM(2011) 933: Πρωτοβουλία «Ευκαιρίες για τους νέους».

5.8 Αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας και της απώλειας επαφής με την αγορά εργασίας

5.8.1 Η συνεχιζόμενη τελμάτωση της ζήτησης εργασίας που σχετίζεται με την κρίση οδηγεί σε άνοδο της μακροχρόνιας ανεργίας, προκαλώντας σοβαρές δυσχέρειες στην είσοδο στην αγορά εργασίας και αυξανόμενους αριθμούς φτωχών εργαζόμενων. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στη σύσταση ενδιάμεσων αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς στις οποίες οι δημόσιοι πόροι θα αξιοποιούνται για τη δημιουργία ικανού αριθμού κατάλληλων θέσεων εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι μακροχρόνια άνεργοι θα διατηρήσουν την επαφή τους με την αγορά εργασίας και θα βελτιώσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους. Έτσι θα αποτραπεί η αύξηση του αριθμού των φτωχών εργαζόμενων και θα τους επιτραπεί η ομαλή μετάβαση στην κύρια αγορά εργασίας όταν ξεπεραστεί η κρίση.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
